

УДК 37.07:005.336.1

СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ РЕГІОНУ: АНАЛІЗ ТА ПРОБЛЕМИ

М. Набок

В статті аналізується чинне нормативно-правове забезпечення з проблеми оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону та узагальнюються його переваги і недоліки.

***Ключові слова:** нормативно-правове забезпечення, оцінювання, ефективність, управління, загальна середня освіта, регіон, аналіз, узагальнення.*

Під час переходу економіки на ринкові умови особливо актуальною стає проблема оцінки ефективності функціонування та управління соціальною сферою, важливою складовою якої є освіта. Різні підходи до оцінювання соціально-економічного значення освіти актуалізують питання щодо вимірювання внеску галузі освіти у розвиток економіки. Управління освітою регулюється ринковими, нормативними, соціально-управлінськими та іншими механізмами розвитку економіки і соціуму. Враховуючи перманентну модернізацію економічних структур, нормативно-правової бази та особливості ринкової кон'юнктури, управління загальною середньою освітою має являти собою гнучку систему методів і заходів щодо підвищення ефективності управлінської праці. Адаптація до певної ринкової ситуації дозволяє, у свою чергу, аналізувати, планувати, коригувати і контролювати управлінську діяльність, прогнозувати зміни зовнішнього середовища навколо процесу і системи загальної середньої освіти. Водночас здійснення функцій управління щодо регулювання відносин у сфері загальної середньої освіти відбувається відповідно до чинних нормативно-правових актів держави. Ефективність регулювання істотно залежить від наявності та досконалості таких актів, теоретичних надбань з проблеми оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою та технології оцінювання

результативності управління, адже саме вони забезпечують інституційно можливість запроваджувати механізми впливу на процеси та належно контролювати їх. Особливу увагу під час оцінювання ефективності управління освітою наразі необхідно приділяти проблемі якості освіти. Зважаючи на це, аналіз чинної нормативно-правової бази та теоретичних надбань з проблеми оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону є цілком закономірним і актуальним.

Розвиток державного управління освітою вимагає поглиблення наукових знань у цій і суміжних з нею галузях, оскільки змінюються сама сутність управління, його завдання, зміст, характеристики. Існування сьогодні багатьох проблем указує на невисоку ефективність дії органів державного управління освітою на регіональному рівні і впроваджуваних ними змін.

Теоретико-методологічні підходи до аналізу державного управління та організаційно-правових засад діяльності інституцій регіонального управління розкриваються в працях вітчизняних дослідників, а саме, В. Бабаєва, В. Бакуменка, В. Малиновського, В. Толкованова, І. Грицяка, М. Дацишина, О. Оболенського, О. Коротича, А. Ткачука, С. Саханенка, В. Тертички та ін.

Результати дослідження різних аспектів проблеми ефективності державного управління освітою подані в працях вітчизняних науковців М. Степка, А. Гуралюка, І. Артим, Н. Верхоглядової, О. Зигало, О. Зайченко, С. Калашникової, Н. Волкової, В. Вікторова, О. Черниш, В. Огаренка, Ю. Шкворця. Проблема ефективності управління освітою регіону та його механізмів аспектно відображалась в роботах українських вчених Г. Єльнікової, Л. Гаєвської, О. Тягушевої, А. Стадник, Т. Лукіної, В. Гамаюнова, О. Любчук.

Результати наукових пошуків щодо ефективності державного управління, в тому числі освітніми системами, подані в працях зарубіжних науковців Г. Атаманчука, М. Солодкої, М. Поташника, Д. Новікова, Т. Шамової, Р. Вілкінсона.

В останні роки з'явилися дослідження, присвячені аналізу ефективності функціонування та управління окремими галузями освіти. Їх поява викликана об'єктивними обставинами, оскільки в процесі розвитку система освіти регулярно приходиться в протиріччя з потребами розвитку суспільства, науки і виробництва. Перехід до нових

технологій, до нових засобів комунікації, систем управління людьми вимагає істотних змін і в підходах до освіти та нормативного забезпечення управління нею. Крім того, в умовах економічної кризи питання ефективності використання ресурсів та оптимізації структури витрат стають особливо актуальними. Однак в переважній більшості наукових публікацій з проблеми ефективності управління освітою і низці документів органів державної влади констатується невисокий рівень ефективності без достатньої аргументації таких суджень. Оцінювання ефективності управління освітою як важливий чинник його підвищення загалом має недостатнє нормативне забезпечення. Тому метою статті є аналіз стану чинного нормативно-правового забезпечення оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону та виявлення його вад на регіональному рівні.

Управління загальною середньою освітою регіону є важливою складовою системи регіонального управління соціально-економічним розвитком регіону і здійснюється відповідно до діючих нормативних актів. Управління системою загальної середньої освіти займає ключове місце в системі управління освітою регіону загалом, оскільки загальна середня освіта є найбільш численною, найширше представленою та об'ємною в усіх регіонах держави, проблеми функціонування якої не зникають. Головним завданням системи управління загальною середньою освітою регіону є реалізація регіональної освітньої політики, яка є складовою державної освітньої політики. Державна освітня політика має міжвідомчий системний характер і здійснюється скоординованими зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства.

Реалізація регіональної освітньої політики покладена на регіональні управління освіти і науки, які, перебуваючи в системі виконавчої влади, готують, забезпечують прийняття і відповідають за реалізацію основних рішень тактичного характеру щодо розвитку освіти та забезпечують координацію діяльності інших інститутів та інституцій, залучених у цей процес. Здійснення регіональної освітньої політики координується Міністерством освіти і науки, молоді та спорту, в складі якого діє департамент загальної середньої та дошкільної освіти. У складі департаменту діє відділ взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та самоврядування. Загалом

елементи регіональних функцій і відповідні підрозділи є фактично в багатьох підрозділах галузевого міністерства. Так, співпрацюють з регіональними органами управління освітою відділи планування та фінансування загальнодержавних програм, праці та нормативно-інформаційного забезпечення, зведеного планування та аналізу, інклюзивної освіти та інтернатних закладів, експериментальної педагогіки та управління освітою та ін. Вони мають змогу впливати на соціально-економічну ситуацію в регіонах, у своїй сфері відповідальності зокрема, й певні можливості визначати обсяги та напрями фінансування галузі в регіонах у передбачених Державним бюджетом обсягах. Координація залежить від стану розвитку регіональної освітньої політики в тому чи іншому регіоні та цілей державного регулювання розвитку регіонів в Україні. Така модель інституційного механізму управління освітою регіонів загалом відповідає потребам нинішнього етапу.

Необхідність прийняття рішень регіональними органами управління освітою, формулювання проблеми й розуміння перспективи розвитку загальної середньої освіти регіонів зовсім не означає, що оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою реалізується тільки на регіональному рівні. Однак саме регіональні органи мають змогу найбільш об'єктивно оцінити ситуацію щодо ефективності управління загальною середньою освітою регіону та порівняти її стан з аналогічним в інших регіонах. Останнім часом роль регіональних управлінь освіти дедалі більше зміщується в бік розроблення й координування регіональної освітньої політики, а в її реалізації активізується участь інших органів регіонального управління, а також органів управління освітою райдержадміністрацій та міськвиконкомів.

Для України впровадження науково обґрунтованої технології оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіонів є якісно новою інституційною формою управління і сприяння розвитку освіти територій. І як будь-який інноваційний процес вона супроводжується ризиками і визначається багатьма передумовами психологічного, культурного, організаційного, фінансового, економічного і соціального характеру. Як свідчить практика, вплив зазначених факторів неоднорідний для різних міст і регіонів. Сприйнятливість регіонів і міст до інновацій залежить від особистих та

психологічних характеристик регіональної і міської еліти; структури управління, що склалася в регіоні чи місті; соціального, політичного та економічного типу взаємодії впливових суб'єктів розвитку та ін. [11]. Водночас в усіх регіонах держави є розуміння необхідності розвитку регіональної системи освіти, для чого потрібна концентрація зусиль і мобілізація місцевих ресурсів для вирішення проблем розвитку освіти. Під регіональним розвитком розуміється позитивна динаміка соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних, етнонаціональних змін у відповідних регіонах як складова здійснення загальнодержавної стратегії розвитку країни відповідно до сформульованих цілей [6]. Тому управління розвитком системи загальної середньої освіти регіону має забезпечувати насамперед позитивну динаміку освітніх показників.

Першим кроком держави у нормативному регулюванні державної регіональної політики стало прийняття Концепції державної регіональної політики, затвердженої Указом Президента України №341/2001 25 травня 2001 року [2]. Концепцією визначено напрями реалізації державної регіональної політики. Водночас, незважаючи на її загалом прогресивний характер, на думку європейських фахівців, у ньому не запропоновано узгодженої загальної основи, на якій використовувалися б сприятливі фактори та усувалися перешкоди для регіонального розвитку. За твердженням голови Інституту громадянського суспільства А. Ткачука, нинішня державна регіональна політика є неефективною, а завдання, що ставились перед державою концепцією державної регіональної політики 2001 року, не досягнуті [13]. Більше того, інструменти державної регіональної політики, що застосовуються, не приносять реального зростання власних фінансових можливостей регіонів, а регіональна політика, що оперує лише економічними показниками, не може вирішити питання єдності суспільства. Таким чином, Концепція стала недієвим нормативно-правовим актом.

Важливим нормативно-правовим документом для забезпечення соціально-економічного розвитку і конкурентоспроможності регіонів став прийнятий у 2005 році Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». Ним визначено механізми стимулювання розвитку регіонів та підтримки депресивних територій [1]. Ці механізми базуються переважно на наукових концепціях саморозвитку та конкурентоспроможності регіонів. Закон передбачає узгодження

діяльності органів виконавчої влади і місцевого самоврядування щодо реалізації стратегій регіонального розвитку на основі укладання відповідних угод між органами регіонального управління і центральними органами виконавчої влади, в тому числі і між сусідніми регіонами різних держав. Значущість цієї норми полягає в тому, що регіону законодавчо надається право на ініціативу щодо формування регіональних конкурентних переваг, а застосування механізму угод стало своєрідним індикатором готовності реалізовувати активну політику щодо власного розвитку, а відтак, до підвищення ефективності регіонального управління загалом. Однак реальна практика свідчить про те, що в регіонах по-різному підходять до використання наданих законом прав та ініціатив щодо укладання угод та формування з їхнім урахуванням і прийняття стратегій регіонального розвитку, в тому числі і до розвитку системи освіти. Це свідчить про невисоку готовність і певну обережність регіональних органів управління до реалізації наданих прав [12]. Аналіз стратегій регіонального розвитку освітніх систем свідчить про констатацію в переважній більшості з них таких негативних явищ: зниження рівня початкової та середньої освіти, слабка матеріально-технічна база наукових та навчальних установ і шкіл та недоступність вищої освіти для малозабезпечених верств населення. Це опосередковано підтверджується і в документах інших органів державного управління. Як зазначено в Проекті Стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2020 року, оприлюдненому на сайті Державної служби молоді та спорту України, рівний та вільний доступ молоді до якісної освіти та навчання повинен стати першим пріоритетом державної політики у сфері освіти, який передбачатиме, в тому числі, державні гарантії щодо надання всім молодим громадянам загальної середньої освіти, визначених Державним стандартом початкової та Державним стандартом загальної середньої освіти, вироблення єдиної освітньої політики, забезпечення наступності між рівнями освіти, стимулювання розвитку системи „Освіта протягом життя” [10].

Подолання негативних явищ у сфері освіти органи державного управління освітою в регіонах вбачають у можливостях здійснення цільової державної підтримки освіти як пріоритетного напряму соціально-економічного розвитку держави. Такі і подібні підходи до визначення майбутніх перспектив регіональних освітніх систем

потребують інших підходів до державного управління освітою в регіонах. Водночас слід зауважити, що в системі вищої освіти стратегії розвитку угоди, в тому числі із зарубіжними партнерами, стали звичним явищем, однак в системі загальної середньої освіти укладення угод істотного поширення ще не набуло.

Важливим здобутком була розробка і прийняття Стратегії економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004 -2015 рр.», яку затверджено Указом Президента України від 28 квітня 2004 року № 493/2004 [3]. Мета її полягала у визначенні ключових проблем регіонального розвитку, пріоритетів державної регіональної політики з огляду на загальнонаціональні потреби й інтереси на період до 2015 року. Стратегію розроблено відповідно до законодавства з урахуванням досвіду регіонального розвитку в країнах Європейського Союзу, Центральної та Східної Європи й СНД. Принципами регіональної політики визначено: програмування, концентрацію, синхронізацію дій, поляризованого розвитку, додатковості, субсидіарності, збалансованого розвитку, партнерства і єдності. Політика регіонального розвитку повинна здійснюватися на основі взаємозв'язаних довгострокових стратегій, планів та програм розвитку як на державному, так і на адміністративно-територіальному рівні. Це передбачає щорічне планування необхідних витрат державного бюджету, що сприяє забезпеченню прозорості, стабільності та синхронізації в політиці розвитку регіонів і водночас зумовлює диференційованість надання державної підтримки регіонам з урахуванням їхнього потенціалу умов, критеріїв та строків, визначених законодавством. Конкурентоспроможність регіону стала провідною ідеєю державної регіональної політики і її метою згідно з прийнятою Стратегією, а конкурентоспроможність випускника навчального закладу – провідною ідеєю управління освітою [13].

Важливе значення для оптимізації відносин держави з регіонами має створене у 2007 р. Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, яке сьогодні є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики [7]. До його основних завдань віднесено в тому числі сприяння ефективному використанню наукового потенціалу, а також досягненню на цій основі підвищення рівня життя людей [7, с. 4]. Отже, вищі органи державного управління, як і уряди

більшості країн світу, відіграють ключову роль у реалізації регіональної політики, здійснюючи нормотворчу діяльність і безпосередньо чи через інші підпорядковані їм органи виконавчої влади втілюючи регіональну політику. Водночас необхідність потужного міжрегіонального співробітництва в рамках держави з узгодженим і раціональним державним управлінням в кожному з регіонів породжує необхідність формування спільних цілей діяльності, організацію взаємодії, узгодження і обов'язковості для всіх норм поведінки, а також механізмів забезпечення цього. Однак, як відомо, державне управління, в тому числі освітою, характеризується невисокою ефективністю і наявністю в ньому кризових явищ. За висновком провідних науковців і фахівців, причинами такого стану є тривала і вкрай недостатня увага органів державного управління різного рівня ієрархії до проблем розвитку освіти і управління її якістю, недостатнє розуміння ними сучасних тенденцій суспільства та економіки знань, ролі інформаційної педагогіки тощо. До цього додаються відсутність досвіду практичної управлінської діяльності в органах державного управління у переважній більшості управлінців та частини керівників освіти, гонитва за ситуативними перевагами без урахування суспільних інтересів і пріоритетів. Кардинальні зміни у суспільному виробництві відповідно до процесів глобалізації обумовлюють відповідні зміни державно-управлінської діяльності, сутність яких полягає в перегляді та уточненні окремих положень і принципів методології управлінської діяльності. Це в свою чергу формування нової парадигми управління. При цьому наукове філософське знання ми вважаємо стратегічним підґрунтям розвитку ефективного державного управління освітою. Для підвищення ефективності державного управління якістю освіти необхідно використовувати наукові здобутки вітчизняних вчених, які сьогодні мають тенденцію розвиватися попри малу їхню затребуваність. Загалом, саме використання результатів наукових досліджень до державотворчого та державно-управлінського процесу якраз і забезпечить концептуальність, вивіреність, зваженість і наукову обґрунтованість підходів, сталий розвиток України і входження її до групи високорозвинених держав світу. Однак такі підходи до управління на регіональному рівні можуть здійснювати освічені, високопрофесійні управлінці, знання яких базуються на міцних засадах

професійної компетентності та особистісних якостях. Наразі багатьом управлінцям доводиться оволодівати необхідними знаннями і набувати навички управлінської діяльності в процесі виконання професійних обов'язків – здійснення управлінської практики, на що здатна далеко не кожна людина. При цьому зауважимо, що є ще значна частина таких управлінців, які не переймаються проблемами подібного порядку, бо мають такий рівень освіченості, що не породжує потреби як особистісного, так і професійного розвитку та самовдосконалення.

Таким чином, в Україні на загальнодержавному і регіональному рівнях має бути чітке усвідомлення того, що подібний стан справ не веде до підвищення ефективності управління, а на зміну ситуативному підходу треба впровадити інститути й механізми, які дадуть змогу максимально використовувати внутрішній, насамперед, кадровий потенціал територій та поліпшувати їхню конкурентоспроможність. Крім того, проведення дієвої регіональної політики, в тому числі освітньої, на основі ринкових механізмів вимагає подальшого вдосконалення її інституційних та правових засад [14]. Все перелічене прямо стосується і сфери регіонального управління освітою. Зважаючи на це, виникає потреба у створенні системи оцінювання управлінської діяльності, у т. ч. сукупності показників і критеріїв, які надали б змогу об'єктивно вимірювати і оцінювати якість діяльності органів управління освітою та її елементів, а також досить точно передбачати можливі наслідки тих чи інших управлінських дій. Розробка системи критеріїв та технології оцінювання ефективності управління освітою поступово стає не лише науковою проблемою, а й проблемою реальної практики. Спроба впровадження критеріїв оцінювання ефективності управління загальноосвітніми навчальними закладами в системі загальної середньої освіти держави вже здійснювалася на рубежі століть. Вдруге галузеве міністерство звернулося до цього питання у листопаді 2011 року і унормувало його відповідним наказом. Більше того, наказ МОНмолодьспорту України від 22 листопада 2011 року «Про затвердження Критеріїв системи рейтингового оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» зобов'язує відповідні департаменти продовжити експеримент щодо розроблення та запровадження автоматизованої інформаційної системи моніторингу діяльності загальноосвітніх навчальних закладів України "Рейтинг" на базі даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти та

щороку, починаючи з 2013 року, здійснювати моніторинг ефективності діяльності загальноосвітніх навчальних закладів за попередній календарний рік відповідно до затверджених Критеріїв [8]. Крім того, щороку до 15 лютого, починаючи з 2014 року, буде здійснюватися внесення інформації загальноосвітніми навчальними закладами до Єдиної державної електронної бази з питань освіти для подальшого оброблення в автоматизованій інформаційній системі моніторингу діяльності загальноосвітніх навчальних закладів України "Рейтинг". Названі критерії містять 45 показників, які об'єднані в 7 груп і опосередковано характеризують ефективність управлінської діяльності органів управління освітою. При цьому слід зауважити, що критерії матеріально-технічного, інформаційного та фінансового забезпечення навчально-виховного процесу, забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів педагогічними працівниками, соціальний захист учасників навчально-виховного процесу характеризують також і ефективність управлінської діяльності відділів та управлінь освіти. Водночас, за висновками фахівців, деякі з критеріїв не можуть бути визнані об'єктивними і достатніми для того, щоб отримати повну інформацію про здобуті результати і бути основою для формулювання обґрунтованих висновків. Таким чином, введення в дію цього наказу розв'язало існуючі організаційно-правові суперечності в оцінюванні ефективності діяльності загальноосвітніх навчальних закладів і забезпечило адекватну реакцію на потребу об'єктивного вимірювання і оцінювання якості шкільної освіти.

Надзвичайно важливим організаційно-правовим документом, який визначив основні завдання поточного десятиліття, стала Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, в якій констатовано неефективність управління системою та закладами освіти, недостатні розвиток самоврядування навчальних закладів, залучення до управління громадських інституцій, роботодавців та інших користувачів освітніх послуг [9]. Водночас у ній зазначено, що стратегія реформування освітньої сфери вимагає принципово нових наукових досліджень, обґрунтованого і послідовного запровадження нових науково-педагогічних технологій, раціональних і ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності в освіті, створення нормативно-правового, методологічного, науково-методичного, навчально-технічного забезпечення системи освіти, що

враховує оцінювання якості і результативності навчальної та виховної діяльності закладів освіти, системи консультування, наукових експертиз фахівців-науковців НАН, НАПН України, інших наукових установ. Ефективність управління освітньою галуззю істотно залежить від того, наскільки система моніторингу і оцінки якості освіти чутлива до цілей і завдань державної освітньої політики України і наскільки управлінські рішення, що приймаються, адекватні результатам і рекомендаціям моніторингових досліджень [9].

З метою прискорення процесу реформування освітньої галузі на виконання Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» на урядовому рівні прийнято низку надзвичайно важливих для освіти державних цільових програм: розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року; розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року, підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року, розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» та ін. Більше того, Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» передбачає низку заходів щодо удосконалення системи управління освітою і націлює зусилля органів управління освітою всіх рівнів, науково-методичних служб підтримки всього суспільства та держави на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку освіти, подолання наявних проблем, вирішенні перспективних завдань сталого розвитку, в тому числі перехід від процесної до результатної, компетентнісної парадигми освіти та забезпечення об'єктивного оцінювання якості освітніх послуг [4]. Серед важливих заходів щодо удосконалення системи управління загальною середньою освітою є модернізація мережі навчальних закладів, затвердження методичних рекомендацій щодо створення освітніх округів, затвердження регіональних планів створення освітніх округів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту, впровадження державних стандартів початкової, базової і повної загальної середньої освіти тощо.

Важливе значення для підвищення ефективності всієї системи державного управління та демократизації суспільних відносин має взаємодія органів державного управління з інститутами громадянського суспільства. З метою використання цього важеля та запровадження ефективного механізму взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах партнерства і взаємної відповідальності Указом Президента України №212/2012 від 24 березня 2012 року затверджено Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та план першочергових заходів щодо її реалізації [5]. Серед заходів у контексті підвищення ефективності управління освітою регіону виділяються ті, реалізація яких вдосконалив правове поле функціонування освітніх систем регіонів. Це внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення, підготовці та поданні в установленому порядку проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо вдосконалення механізму забезпечення гарантій залучення громадськості до прийняття рішень органами місцевого самоврядування, підготовці та внесенні пропозицій щодо запровадження механізму державного замовлення на надання об'єднанням громадян соціальних послуг на конкурсних засадах, розробленні та запровадженні навчальних програм підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування з питань взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування із громадськістю у процесі формування і реалізації державної, регіональної політики, запровадження проведення оцінки результатів діяльності органів виконавчої влади, їхніх структурних підрозділів за напрямом «робота з громадськістю» та ін. Здійснення цих заходів покладено на центральні органи виконавчої влади упродовж 2012 року.

Таким чином, державою визначено стратегічні напрями регіонального розвитку та прийнято низку важливих документів щодо удосконалення системи управління освітою. Позитивно оцінюючи прийняття таких нормативно-правових документів, слід зазначити, що їхнє втілення істотно залежить від рівня відповідальності органів

регіонального управління, які несуть відповідальність за стан регіонального розвитку. Водночас стверджувати, що чинна нормативно-правова база забезпечує адекватне правове регулювання проблеми оцінювання ефективності управління системою загальної середньої освіти регіону передчасно. Крім того, дослідники сфери права, державного управління стверджують, що найбільш інтегральним критерієм ефективності правових норм є міра досягнення цілей, поставлених перед ними. Цілі правового регулювання у сфері загальної середньої освіти регіонів передбачають реформування існуючих суспільних відносин у сфері загальної середньої освіти, стимулювання та розвиток тих відносин, які на даний момент відповідають вимогам суспільства щодо, насамперед, доступності і якості загальної середньої освіти та створення умов для розвитку і закріплення нових суспільних відносин. Зважаючи на це, стверджувати про досконалість законодавства щодо реалізації права на доступну і якісну освіту та правозастосовчої діяльності органів регіонального управління освітою, рівень правової культури суспільства та окремої особи, а значить, і його ефективність, є перебільшенням.

Подальші теоретичні розвідки у сфері оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою регіону та здійснення державної регіональної освітньої політики в Україні мають бути спрямовані на розроблення конкретної технології оцінювання ефективності державного управління системою загальної середньої освіти як важливої складової соціально-економічного регіонального комплексу та механізмів плідної взаємодії управлінь освіти і науки місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення розвитку освітньої системи кожного адміністративного регіону.

У ході здійснення модернізації державного управління освітою та інтеграції в європейський освітній простір нагальною потребою стає впровадження нових інструментів регіональної освітньої політики, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи освіти та управління нею. Тому необхідність вдосконалення нормативно-правового поля розвитку регіональних освітніх систем є очевидним і важливим завданням модернізації системи державного управління освітою.

Література

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/2850-15>
2. Указ Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001 «Про концепцію державної регіональної політики» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>
3. Указ Президента України від 28 квітня 2004 року № 493/2004 Про Стратегію економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2004-2015 роки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspishnaukraina.com.ua/uk/nsa/151.html>
4. Указ Президента України №187/2012 від 12 березня 2012р. Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14581.html>
5. Указ Президента України №212/2012 від 24 березня 2012 року «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 750 «Про затвердження Положення про Міністерство регіонального розвитку та будівництва України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.budinfo.org.ua/doc/1810337.jsp>
8. Наказ МОНмолодьспорту №1343 від 22.11.11 року «Про затвердження Критеріїв системи рейтингового оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/index.php/ua/>
9. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2020 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
10. Проект Стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/7493>
11. Дацишин М. Інституційне забезпечення регіональної політики та практика взаємодії органів влади в Україні : монографія / М. Дацишин, В. Керецман. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2007. – 102 с.
12. Дегтярьова І.О. Правові засади реалізації державної політики у сфері забезпечення конкурентоспроможності регіонів України. Теорія та практика державного управління. Вип. 3(34) 2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tpdu/2011_3/doc/1/04.pdf

13. Конкурентоспроможність територій: [практ. посіб.] / А.Ткачук, В.Толкованов, С.Маяковський [та ін.]. / – К.: Легальний статус, 2011. - 252 с.

14. Коротич О.Б. Державне управління регіональним розвитком країни: теоретико-методологічні засади /О.Б. Коротич // Державне будівництво [Електронне наукове фахове видання]. – 2010. – №1. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/1/02.pdf>

В статье анализируется действующее нормативно-правовое обеспечение по проблеме оценки эффективности управления средним образованием региона и обобщаются его преимущества и недостатки.

Ключевые слова: *нормативно-правовое обеспечение, оценка, эффективность, управление, общее среднее образование, регион, анализ, обобщение.*

The paper analyzes the current regulatory and legal framework on the problem of evaluating the effectiveness of secondary education region and summarizes its advantages and disadvantages.

Key words: *regulatory support, assessment, effectiveness, management, secondary education, region, analysis, synthesis.*

Набок М. – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія педагогічних наук України (м. Київ, Україна)

Рецензент – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення вищої освіти НАПН України Євтух М. Б.